

## The Masterpiece in the National Museum : Two Chinese Carved Stones depicting “Shrine of a Hundred Precepts of Toleration.”



The two Chinese carved stone slabs situated to the north and south of the Buddhaisawan hall, depict the story from the Tang Dynasty about the emperor Tang Kao Chong, who paid a visit to the large community of Chang Kong li, consisting of over 900 inhabitants who lived in peace and harmony. Chang Kong li informed the emperor that such a large community living together in harmony was possible due much to the toleration of one another according to the hundred precepts. The emperor was satisfied, donating thereby a piece of label on which were inscribed three characters, meaning “Shrine of a hundred precepts of toleration.” Chang Kong li, therefore installed this label at the shrine dedicated to the ancestors of the Chang family.

*Translated by Thanik Lertcharnit*

ของชิ้นเอกในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ:

# 堂忍百

## ศาลแห่งร้อยชั้นดิธรรม

ภัทรชัย ลีสหานนท์



แผ่นหินสลักภาพเรื่องราวภายในกรอบก่ออิฐถือปูนติดตั้งอย่างถาวร  
ข้างพระที่นั่งพุทไธศวรรย์ด้านทิศใต้

### คำนำ

ในช่วงเวลา ๒ - ๓ ปีมานี้ ข้าพเจ้าได้มีโอกาสดำเนินงานเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนครหลายครั้ง อาจารย์พิเศษ เจียจันทรพงษ์ เพื่อนของข้าพเจ้า ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโบราณคดี และพิพิธภัณฑ์ที่ปรึกษาของกรมศิลปากร ได้อธิบายให้ข้าพเจ้าทราบว่า บริเวณที่เป็นพิพิธภัณฑ์รวมทั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ด้านทิศใต้กับ

บริเวณโรงละครแห่งชาติด้านทิศเหนือ เคยเป็นบริเวณของวังหน้ามาก่อน ตั้งแต่แรกตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๒๕

อาคารสำคัญหลังหนึ่งภายในพิพิธภัณฑ์คือ พระที่นั่งพุทไธศวรรย์ (ตั้งอยู่ใจกลางพิพิธภัณฑ์สถานโดยหันหน้าไปทางทิศตะวันออกคือด้านถนนใหญ่) ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นหอคอยของวังหน้ามาแต่แรกเริ่มและใช้เป็นที่ประดิษฐาน

พระพุทธลีหิงค์ของกรุงเทพฯ มาแต่แรกนั้น เดิมชื่อว่าพระที่นั่งสุทธาศวรชัย ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๓ ได้มีการปรับปรุงรูปแบบพระที่นั่งขึ้นใหม่เป็นรูปแบบอย่างที่เราเห็นเดี๋ยวนี้ จนถึงสมัยรัชกาลที่ ๔ จึงเปลี่ยนชื่อเป็นพระที่นั่งพุทธโชศวรชัย อย่างที่เรียกกันมาถึงปัจจุบัน

ลักษณะของ “ลับแล” ทั้งสองแผ่นนี้อาจจัดอยู่ในกลุ่มเดียวกับตุ๊กตาจีนสลักหินที่พบประดับประดาตกแต่งร่วมกับอาคารภายในวัดต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ - ธนบุรี ที่มีรูปแบบสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๓ อันเป็นที่รับรู้กันว่า เป็นหินที่ใช้ถ่วงมิให้เรือโคลงในอับเฉาของเรือสำเภาบรรทุกลินค้าที่เดินทางมาจากประเทศจีน



พระที่นั่งพุทธโชศวรชัย

องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของพระที่นั่งองค์นี้ คือแผ่นภาพแกะสลักหินฝีมือช่างจีน ขนาดกว้าง ๑๕๐ เซนติเมตร สูง ๑๙๘ เซนติเมตร จำนวน ๒ แผ่น ตั้งอยู่ในกรอบก่ออิฐถือปูนอย่างถาวร อยู่ด้านข้างนอกของพระที่นั่งด้านทิศเหนือและทิศใต้ด้านละแผ่น โดยหันด้านแกะสลักภาพไปทางทิศตะวันออกคือหันหน้าไปทางประตูใหญ่พิพิธภัณฑสถานติดถนนใหญ่ ตามทะเบียนโบราณวัตถุเรียกแผ่นหินสลักทั้งสองแผ่นนี้ว่า “ลับแล”

สำหรับองค์ประกอบของภาพแกะสลักหินที่เล่าเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งสองแผ่นนี้ แต่ละแผ่นจะแบ่งออกเป็น ๓ ส่วนจากบนลงล่าง ยังไม่มีผู้ใดทราบมาก่อนว่าเป็นภาพเล่าเรื่องอะไร แต่ที่แผ่นหินที่ตั้งอยู่ด้านทิศใต้ตรงมุมล่างซ้ายมือเป็นรูปบุคคลกำลังห้ามแผ่นป้ายที่สลักด้วยอักษรจีน ๓ ตัว อาจารย์พิเศษ เจียจันทร์พงษ์ จึงขอให้ข้าพเจ้าช่วยอ่านให้ด้วย



อักษรจีนทั้ง ๓ ตัว 堂忍百 อ่านจากขวาไปซ้ายว่า “ป้ายเหรินถาง” เป็นตัวอักษรจีนยุคปัจจุบัน มีความหมายว่า “ศาลแห่งร้อยชั้นดิตรรม” แต่หากจะเข้าใจเรื่องราวจากภาพที่แกะสลักไว้ นั้น จำเป็นต้องค้นคว้าเกี่ยวกับที่มาของเรื่องราวที่เกี่ยวกับอักษรทั้ง ๓ ตัวนี้เสียก่อน ซึ่งข้าพเจ้าได้ค้นคว้ามา และขอเสนอแนะดังต่อไปนี้



ภาพอักษรจีนอ่านจากขวาไปซ้ายว่า “ป้ายเหรินถาง” บนแผ่นป้าย

# 堂忍百

## ศาลแห่งร้อยขันติธรรม

百【ปาย】จำนวนร้อย  
忍【เหริน】ขันติธรรม, กระทำการด้วยใจหนักแน่น  
堂【ถาง】ศาลบรรพบุรุษ, ห้องโถงใหญ่

จากบันทึกประวัติศาสตร์กล่าวไว้ว่า สมัยราชวงศ์ถัง (ค.ศ. ๖๑๘~๙๐๗) ณ ตำบลไช่วาง เมืองวินโจว มณฑลซันตง มีผู้เฒ่าคนหนึ่งนามว่า “จางกงอี้” เป็นหัวหน้าครอบครัวใหญ่ปกครองลูกหลาน ๙ ชั่วคน นับจำนวนได้ ๙๐๐ กว่าชีวิต ได้อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน มีสัมมาคารวะต่อกัน ผู้น้อยรู้จักให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ ส่วนผู้ใหญ่ก็ให้ความเอ็นดูเอื้ออาทรต่อผู้น้อย ทุก ๆ วันจะร่วมรับประทานอาหารพร้อมหน้ากันทุกมื้อด้วยการฟังเพียงเสียงกลองเป็นสัญญาณ แม้กระทั่งภายในบริเวณคฤหาสน์อันกว้างใหญ่นั้น มีสุนัขบร็อยตัวยังรู้จักมีวินัย จะไม่ทะเลาะวิวาทหรือแย่งแย่งอาหารกัน เป็นต้น เรื่องราวนี้ได้ถูกเล่าขานกันมาจนถึงปัจจุบันนับได้ราว ๑๔๐๐ ปีแล้ว

จางกงอี้ เกิด ค.ศ. ๕๗๘ มรณะ ค.ศ. ๖๓๖ รวมอายุได้ ๙๙ ปี (นับอายุแบบจีน คือนับตั้งแต่ปฏิสนธิในครรภ์มารดาเพิ่มขึ้นอีก ๑ ปี) ได้ใช้ชีวิตผ่านมาร่วม ๔ ราชวงศ์คือเริ่มที่ราชวงศ์เป่ย์ฉี (ค.ศ. ๕๕๐~๕๗๗) ทับซ้อนด้วยราชวงศ์เป่ย์โจว (ค.ศ. ๕๕๗~๕๘๑) ต่อด้วยราชวงศ์สุย (ค.ศ. ๕๘๑~๖๑๘) และต่อด้วยราชวงศ์ถัง (เริ่ม ค.ศ. ๖๑๘)

พระเจ้าจักรพรรดิถังเกาจง (ค.ศ. ๖๒๘~๖๘๓) พระจักรพรรดิองค์ที่ ๓ แห่งราชวงศ์ถัง ทรงทราบเรื่องราวของจางกงอี้ ปกครองครอบครัวใหญ่ได้อย่างสงบเรียบร้อยเช่นนั้น ทรงแปลกพระทัยมาก พระองค์ทรงหวนคิดถึงเหล่าเสนาอำมาตย์ทั้งหลายในพระราชวังรวมถึงเหล่าประชาราษฎร์ทั่วแผ่นดิน แม้ว่าทุกวันนี้มีกฎหมายดีเข้มงวดคอยบังคับดูแลบุคคลเหล่านั้นให้กระทำความดี ให้มีวินัย มีความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อพระเจ้าจักรพรรดิของตนเพื่อแผ่นดินจะได้อยู่กันอย่างสงบเรียบร้อยและผาสุก แต่ก็ยังไม่สามารถควบคุมดูแลพฤติกรรมของคนทั้งหลายเหล่านั้นมิให้กระทำความผิดได้อย่างสมบูรณ์ โฉนผู้เฒ่าจางกงอี้จึงสามารถปกครองครอบครัวใหญ่ที่มีลูกหลานเหลนร่วม ๙๐๐ กว่าชีวิต ให้มีวินัย และสมานฉันท์ได้ถึงปานนั้น

ดังนั้น (ราวปี ค.ศ. ๖๖๕) ในวันที่พระเจ้าจักรพรรดิถังเกาจงพร้อมด้วยพระมเหสี บู๊เจ๊กเทียน (อู๋เจ้อเทียน) เสด็จไปทำพิธีบวงสรวงเทวดาฟ้าดินที่เขาไท่ซาน หลังเสร็จพิธีแล้วจะเสด็จกลับเมืองฉางอาน พระองค์จึงแวะไปหาผู้เฒ่าจางกงอี้ ที่ตำบลไช่วาง เมืองวินโจว ซึ่งขณะนั้น จางกงอี้ มีอายุได้ ๘๘ ปีแล้ว

พระเจ้าจักรพรรดิถังเกาจงทรงถามจางกงอี้ถึงวิธีการปกครองครอบครัวใหญ่ขนาดนั้นว่า มีกลเม็ดอันใดจึงสามารถปกครองลูกหลานตั้งแต่ผู้ใหญ่ลงไปถึงผู้น้อยให้อยู่ในกฎระเบียบวินัยได้อย่างดี และอยู่อย่างสงบสุขเช่นนั้น

จางกงอี้ หยิบกระดาษขาวขึ้นมา ๑ แผ่น แล้วบรรจงเขียนคำว่า “忍” (เหริน) ซึ่งแปลว่า “ขันติธรรม” รวม ๑๐๐ คำ พร้อมกับอธิบายขยายความของแต่ละคำ “忍” (เหริน) ให้พระจักรพรรดิ ได้ทรงทราบจนครบ ๑๐๐ คำ จางกงอี้ได้กล่าวต่ออีกว่า การที่จะปกครองลูกหลาน ๙ ชั่วคนร่วม ๙๐๐ กว่าชีวิตนั้น ทุก ๆ วันย่อมจะมีเหตุไม่ลงรอยกันบ้าง ซึ่งเป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงมิได้ แต่ก็ให้ทุก ๆ คน จงรู้จักการให้อภัยซึ่งกันและกันเป็นสำคัญ ดังเช่นว่า :

“จะอดกลั้นในเรื่องที่ใคร ๆ อดกลั้นมิได้  
 จะให้อภัยในเรื่องที่คนอื่นให้อภัยมิได้  
 จะประนอมเรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็ก  
 จะรวมขอมเรื่องเล็กให้สลายเล็กแล้วต่อกัน  
 พ่อลูกหากไม่อดกลั้นต่อกัน ความรักกตัญญูย่อมสลายสิ้น  
 พี่น้องหากไม่อดกลั้นต่อกัน คนนอกย่อมระรานง่าย” เป็นต้น

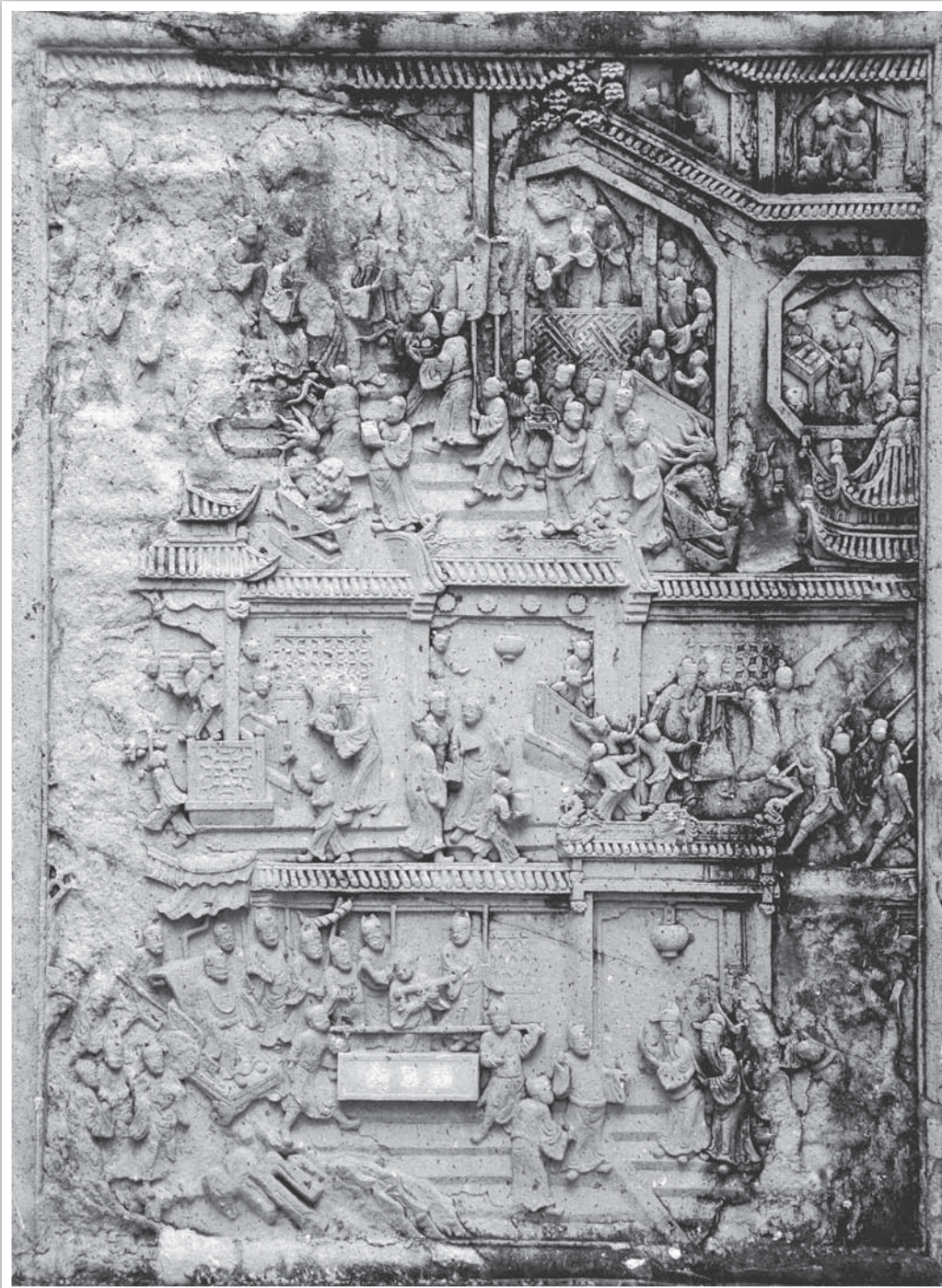
โดยทุกคนต้องรู้จักการข่มใจตนเอง รู้จักมีใจหนักแน่นและควบคุมอารมณ์ตนเองให้ได้ และนั่นคือรากฐานแห่งที่มาของคำว่า “忍” (เหริน) ขันติธรรม พระจักรพรรดิถึงเฝ้าฯ ทรงพอพระทัย ต่อ “忍” (เหริน) ขันติธรรม ๑๐๐ คำ ตามที่ผู้เฒ่าจางกงอี้ ใช้เป็นหลักปกครองลูกหลานเป็นอย่างยิ่ง จึงได้พระราชทานอักษรด้วยลายพระหัตถ์ของพระองค์เองว่า 堂忍百 (ศาลแห่งร้อยขันติธรรม) มอบให้ผู้เฒ่าจางกงอี้ ประดับไว้ในศาลบรรพบุรุษตระกูลจาง สำหรับลูกหลานของตระกูลจางได้ยึดถือหลัก “ร้อยขันติธรรม” นี้เป็นคำสอนแห่งบรรพบุรุษ ให้ปฏิบัติตามสืบกันไปชั่วกาลนาน.



## 堂 忍 百

【 پای هرین داغ 】

ศาลแห่งร้อยขันติธรรม



ภาพสลักหินของจีน ด้านทิศใต้ข้างพระที่นั่งพุทธโศควรรย สมัยรัชกาลที่ ๓

## ร้อยชั้นดีธรรม

ชั้นดีที่ ๑ ~ ๓๗ คือคำสอนขงจื้อ (ชาตะ ๕๕๑ ปีก่อน ค.ศ. ~ มรณะ ๔๗๙ ปีก่อน ค.ศ.) ซึ่งผู้เฒ่าจางกงอี้ ได้อัญเชิญมาเป็นหลักคำสอนสำคัญใน 'ร้อยชั้นดีธรรม' ด้วยมีดังนี้ :

- ชั้นดีที่ ๑ **มีความซื่อสัตย์**  
ความซื่อสัตย์เป็นคุณสมบัติของความเป็นคนที่แท้จริง
- ชั้นดีที่ ๒ **มีความกตัญญูกตเวที**  
จะแสดงความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดาและผู้มีพระคุณเสมอ
- ชั้นดีที่ ๓ **มีเมตตาธรรม**  
การทำดีต่อคนอื่นคือการทำดีกับตนเอง
- ชั้นดีที่ ๔ **มีคุณธรรม**  
ในการผูกมิตร คุณธรรมต้องมาก่อน
- ชั้นดีที่ ๕ **มีกิริยามารยาท**  
การมีสัมมาคารวะต่อกันเป็นก้าวแรกของการคบค้าสมาคม
- ชั้นดีที่ ๖ **มีสติปัญญา**  
หากคิดไม่หวังพึ่งปัญญา งานการจะเสียหายเพราะขาดความรู้
- ชั้นดีที่ ๗ **มีความศรัทธาน่าเชื่อถือ**  
การพูดจาใด ๆ ต้องรักษาไว้ซึ่งความเป็นสัจจะเสมอ
- ชั้นดีที่ ๘ **การปฏิบัติตนของบุตรต่อบิดามารดา**  
บุตรต้องเคารพและกตัญญูต่อผู้บังเกิดเกล้าของตนเสมอ
- ชั้นดีที่ ๙ **การปฏิบัติตนระหว่างพี่น้อง**  
ให้รู้ว่าชื่อน้ำสาเลื่อยังต้องเป็นพี่น้องสายเลือดเดียวกัน
- ชั้นดีที่ ๑๐ **การปฏิบัติตนระหว่างสามีภรรยา**  
ยามตกทุกข์ได้ยากต้องร่วมแรงช่วยกันดีกว่ามัวแต่ตั้งแง่กัน
- ชั้นดีที่ ๑๑ **การปฏิบัติตนระหว่างเจ้าภาพกับแขก**  
เจ้าภาพต้องมีความจริงใจ แขกต้องมีมิตรจิตมิตรใจ
- ชั้นดีที่ ๑๒ **การปฏิบัติตนต่อครูบาอาจารย์**  
จะเป็นลูกศิษย์ที่ดี เคารพบูชาครูบาอาจารย์เสมอ
- ชั้นดีที่ ๑๓ **การปฏิบัติตนต่อเจ้านาย**  
จะเชื่อฟังเจ้านายและจะชี้แนะแก้ไขงานการให้ดีขึ้นเสมอ
- ชั้นดีที่ ๑๔ **การปฏิบัติตนต่อทาสรับใช้**  
จะปฏิบัติต่อทาสรับใช้อย่างเป็นธรรมเท่าเทียมกัน
- ชั้นดีที่ ๑๕ **การปฏิบัติตนของขุนพลต่อพระเจ้าแผ่นดิน**  
ขุนพลออกศึกบัญชาการ มีต้องขอความเห็นชอบในทุกเรื่อง



- ชั้นดีที่ ๑๖ **การปฏิบัติตนของเจ้าขุนมูลนายต่อผู้น้อย**  
 ผู้ใหญ่ต้องไม่ถือโทษโกรธเคืองผู้น้อยในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ
- ชั้นดีที่ ๑๗ **การมีนิสัยกระจุกกระจิก**  
 ให้เปิดตาข้างหนึ่ง แล้วปิดตาอีกข้างหนึ่ง
- ชั้นดีที่ ๑๘ **การมีนิสัยชอบโกหก**  
 จะไม่ไปปดมดเท็จจ้อย่างหน้าตาเฉยไม่ว่าเรื่องใดก็ตาม
- ชั้นดีที่ ๑๙ **การมีนิสัยเถนตรง**  
 จะไม่พูดจาซึ่งเงาเถนตรงเกินไป ให้รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบาบ้าง
- ชั้นดีที่ ๒๐ **การมีนิสัยใจร้อน**  
 จะใจร้อนแต่ไหนก็กินเต้าหู้ร้อน ๆ มิได้ จำต้องรอให้เย็นก่อน
- ชั้นดีที่ ๒๑ **การมีนิสัยหุนหันพลันแล่น**  
 การทำตัววู่วามตั้งพาลัน ก็มีอาจเสียหายเรื่องใดให้ดีขึ้นได้
- ชั้นดีที่ ๒๒ **การมีนิสัยลุกลี้ลุกลน**  
 จะมีประโยชน์อันใดเล่าที่เอาแต่รีบเร่งแล้วไปล้มกลางทาง
- ชั้นดีที่ ๒๓ **การมีนิสัยอวดดี**  
 การอวดเก่งถือดี จะเดินคู่กับความล้มเหลวเสมอ
- ชั้นดีที่ ๒๔ **การมีนิสัยอ้ออวด**  
 อย่างลืมน่าลูกโป่งพองลมเต็มที ย่อมแตกง่าย
- ชั้นดีที่ ๒๕ **การมีนิสัยชอบข่มเหงคน**  
 ข่มเหงรังแกคนจะสร้างความอาฆาตบาดหมางให้กับตน
- ชั้นดีที่ ๒๖ **การมีนิสัยโลภโมโหสัน**  
 คนโลภมากไม่รู้จักพอ เสมือนงูกลืนช้างทั้งตัว
- ชั้นดีที่ ๒๗ **การมีนิสัยมูทะลุ**  
 เยือกเย็นสุขุมคือผู้ดี มูทะลุพลุ่พล่านคือคนถ้อย
- ชั้นดีที่ ๒๘ **การมีนิสัยฟุ่มเฟือย**  
 การสุรุ่ยสุร่ายเกินไป เป็นบ่อเกิดของความหายนะ
- ชั้นดีที่ ๒๙ **การมีนิสัยมัวถ้อย**  
 จะมีมากหรือน้อย ก็ต้องอดออมเสมอ
- ชั้นดีที่ ๓๐ **การมีนิสัยดี้อริ้น**  
 เกิดเป็นคนต้องไม่ดี้อริ้นตันทุรังเอาแต่ใจตัวเอง
- ชั้นดีที่ ๓๑ **การมีนิสัยอิจฉาดาร้อน**  
 ความอิจฉาริชยาเป็นยาพิษของการคบค้าสมาคม
- ชั้นดีที่ ๓๒ **การมีนิสัยแข็งกระด้าง**  
 มีนิสัยแข็งกร้าวจนขาดความอ่อนโยนย่อมขาดเพื่อน

- ชั้นดีที่ ๓๓ **การมีนิสัยถือออค้อยตาม**  
จะเข้าเมืองตาหลิ่วคววรหลิ่วตาตามบ้าง
- ชั้นดีที่ ๓๔ **การมีนิสัยเด็ดดาล**  
การโกรธเกรี้ยวก็เพียงอารมณ์ชั่ววูบ ต้องอดกลั้นให้จงได้
- ชั้นดีที่ ๓๕ **การมีนิสัยทรยศหักหลัง**  
ห้ามมีนิสัยคิดคดทรยศกับใครเป็นอันขาด
- ชั้นดีที่ ๓๖ **การมีนิสัยเอาแต่ดีใส่ตัว**  
จะเอาแต่ดีใส่ตัวเอาร้ายให้คนอื่น ทำยสุดจะได้แต่เศษฝุ่น
- ชั้นดีที่ ๓๗ **การมีนิสัยหยุ่มหยม**  
ไม่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน ในทุกเรื่องดอก
- ชั้นดีที่ ๓๘ **การมีนิสัยสะเพร่า**  
จะทำการสิ่งใด ประมาทเลินเล่อมิได้เป็นอันขาด
- ชั้นดีที่ ๓๙ **การเอาแต่มีวเมาเรจรมย์**  
ฟังตระหนกไว้ว่า สุดทางรื่นเรจรมย์มักเกิดเรื่องเศร้าสลดใจ
- ชั้นดีที่ ๔๐ **การเอาแต่สุขสำราญ**  
การอิมหน้าสำราญเกินไป จะตกในสถานะอัปจนได้ง่าย
- ชั้นดีที่ ๔๑ **การเอาแต่เสพสุรา**  
การติดดื่มสุรามักทำให้เสียการใหญ่
- ชั้นดีที่ ๔๒ **การเอาแต่หมกมุ่นในกามารมณ์**  
การหลงระเรจมีวแต่เสพย์สุข จะเสียการใหญ่ถึงเสียแผ่นดิน
- ชั้นดีที่ ๔๓ **การชอบมีตั้นหาราคะ**  
จะหักห้ามใจต่อการเข้ายวนของโฉมงามเสมอ
- ชั้นดีที่ ๔๔ **การชอบเจ็บป่วย**  
การป้องกันโรคไว้ก่อน ดีกว่าเป็นแล้วค่อยรักษา
- ชั้นดีที่ ๔๕ **การชอบฆ่าสัตว์ตัดชีวิต**  
จิตใจที่มีแต่ความเมตตากรุณา เป็นจิตใจที่ต้งามที่สุด
- ชั้นดีที่ ๔๖ **การชอบทำการเกษตร**  
จะซาบซึ้งถึงความเหนื่อยยากของชาวเกษตรกรเสมอ
- ชั้นดีที่ ๔๗ **การชอบผูกพยาบาท**  
จะไม่เก็บความอาฆาตเคียดแค้นไว้ในใจเสมอ
- ชั้นดีที่ ๔๘ **การชอบโหดร้ายทารุณ**  
จะกล่าวตักเตือนด้วยวาจาก่อนลงโทษอย่างเฉียบขาด
- ชั้นดีที่ ๔๙ **การชอบหัวเราะเยาะ**  
จะไม่หัวเราะเยาะเหยียดใครเป็นอันขาด

- ชั้นดีที่ ๕๐ **การประสบอุปสรรค**  
คิดว่าชีวิตอยู่บนทางขรุขระ เมื่อใดผ่านพ้นทางก็เรียบเอง
- ชั้นดีที่ ๕๑ **การประสบความยุติธรรม**  
ในโลกนี้ไม่มีความยุติธรรมอันแท้จริงดอก
- ชั้นดีที่ ๕๒ **การประสบความพึงพอใจ**  
อย่าหลงใหลได้ปลื้มกับความพึงพอใจมากจนยกหางตัวเอง
- ชั้นดีที่ ๕๓ **การประสบคำขอร้อง**  
จะสงเคราะห์คนที่ร้องขอความช่วยเหลือเสมอ
- ชั้นดีที่ ๕๔ **การประสบความยากไร้**  
แม้จะยากแค้นเพียงใด ปณิธานมุ่งมั่นยังต้องมี
- ชั้นดีที่ ๕๕ **การประสบความมั่งคั่ง**  
ถึงจะร่ำรวยเพียงใด คุณธรรมจริยธรรมยังต้องมี
- ชั้นดีที่ ๕๖ **การประสบความปลื้มปิติ**  
เมื่อมีความปลาบปลื้ม อย่าแสดงออกนอกหน้าจนเกินไป
- ชั้นดีที่ ๕๗ **การประสบเหตุวิฤติ**  
จะสงบสุขุมเมื่อเผชิญหน้ากับเหตุวิฤติ
- ชั้นดีที่ ๕๘ **การประสบเหตุผันผวน**  
จะรักษาสภาวะเดิมไว้ก่อน เพื่อสยบการแปรผันทั้งปวง
- ชั้นดีที่ ๕๙ **การประสบความหวาดกลัว**  
จะเผชิญหน้ากับการทำลายของชีวิตอย่างไม่สะทกสะท้าน
- ชั้นดีที่ ๖๐ **การประสบคนชั่วร้าย**  
ต่อหน้าคนที่ไม่ชอบที่สุด ยังต้องมอบรอยยิ้มให้เสมอ
- ชั้นดีที่ ๖๑ **การมีความสามารถ**  
จะไม่โอ้อวดความรู้ความสามารถออกมาอย่างพรั่าเพรีอ
- ชั้นดีที่ ๖๒ **การมีความกล้าหาญ**  
คนฉลาดกล้าต่อสู้ด้วยปัญญา คนเขลากล้าต่อสู้ด้วยกำลัง
- ชั้นดีที่ ๖๓ **การมีอำนาจบาตรใหญ่**  
อำนาจเป็นดาบสองคมที่ล่อแหลมที่สุด
- ชั้นดีที่ ๖๔ **การมีอิทธิพล**  
ให้รู้ว่าจะเดินเรือกลางทะเลยังต้องดูทิศทางลมพัด
- ชั้นดีที่ ๖๕ **การมีฐานันดรศักดิ์**  
ถึงจะมีวรรณะสูงส่งเพียงใด โชคชะตาที่มีต้องถนอม
- ชั้นดีที่ ๖๖ **การมีสถานะตกต่ำ**  
เมื่อสถานะของตนเสื่อมลง ก็อย่าเป็นคนช่างเลือกนัก

- ชั้นดีที่ ๖๓/ การมีชื่อเสียง**  
 จะระมัดระวังกับคำพูดประจบประแจงเสมอ
- ชั้นดีที่ ๖๔ การมีคนยกย่องนับถือ**  
 จะรักษาความเป็นนักวิชาการที่ดีไว้เสมอ
- ชั้นดีที่ ๖๕ การมีความขยัน**  
 คนเกียจคร้านไม่มีสิทธิได้รับความพอใจ
- ชั้นดีที่ ๓๖/ การมีความลำบาก**  
 เพราะไม่กลัวลำบาก ชีวิตจึงไม่ต้องลำบาก
- ชั้นดีที่ ๓๖/๑ การเป็นช่างฝีมือที่ดี**  
 ช่างฝีมือต้องพึงศิลปะการฝีมือเพื่อการยังชีพ
- ชั้นดีที่ ๓๖/๒ การเป็นพ่อค้าที่ดี**  
 คนค้าขายที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล
- ชั้นดีที่ ๓๖/๓ การเป็นนักศึกษาที่ดี**  
 อยากรู้ก้าวหน้าในการเรียน ต้องขยันหมั่นท่องจำ
- ชั้นดีที่ ๓๖/๔ การแบมือขอ**  
 จะยอมทนทิวโหยดีกว่าเป็นคนหน้าด้านเที่ยวขอรทาน
- ชั้นดีที่ ๓๖/๕ การผูกมิตร**  
 จะแสวงหาแต่เพื่อนที่รู้จักตนอย่างแท้จริงเสมอ
- ชั้นดีที่ ๓๖/๖ การอยู่ร่วมกัน**  
 จะปฏิบัติตนให้ได้รับการสนับสนุนจากพวกพ้องเสียก่อน
- ชั้นดีที่ ๓๖/๗ การลวงละเมิด**  
 จะให้อภัยต่อการลวงเกินของคนอื่นเสมอ
- ชั้นดีที่ ๓๖/๘ การแก่งแย่งชิงดี**  
 การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น สุดท้ายต่างจะไม่ได้อะไรเลย
- ชั้นดีที่ ๓๖/๙ การใช้วาจา**  
 จะใช้คำพูดที่ตรงตามอย่างพิถีพิถันเสมอ
- ชั้นดีที่ ๔๐ การพูดจาผล็ผลาม**  
 วาจาที่รีบร้อนหลุดจากปาก มักลวงเกินคน
- ชั้นดีที่ ๔๑ การรับฟังคำขู่ขง**  
 จะไม่เสือกฟังแต่คำพูดที่สวดยหรูถูกใจเท่านั้น
- ชั้นดีที่ ๔๒ การรู้สึกไม่พอใจ**  
 ความไม่พอใจออกพอใจ มีแต่จะนำมาซึ่งความกุ่มใจไม่รู้ลึน
- ชั้นดีที่ ๔๓ การรู้สึกโปรดปราน**  
 จะชมชอบสิ่งใดย่อมมีได้ แต่อย่ามากไปจนหลงไหล



- ชั้นดัตที่ ๘๔ การรับประทาน  
จะตีมจะกินอะไรไมควรพิถพิถันจนมากเกินไป
- ชั้นดัตที่ ๘๕ การรับ  
จะค้ำนึ่งถึงความเหมาะสมก่อนรับสิ่งใดจากใคร
- ชั้นดัตที่ ๘๖ การให้  
จะพิจารณาสถานะของผู้รับก่อนให้ผลประโยชน์

- ชั้นดีที่ ๘๗ การเกิด**  
 คนเราเกิดมาทั้งที่ต้องมีความหมาย
- ชั้นดีที่ ๘๘ การตาย**  
 วิตการตายไปทำไมเมื่อคติพจน์ที่ว่าตายแล้วจะเกิดใหม่
- ชั้นดีที่ ๘๙ การสูญเสีย**  
 จะทำให้สงบบกับการได้มาหรือสูญเสีย
- ชั้นดีที่ ๙๐ การไร้โอกาส**  
 จะเสาะแสวงหาจังหวะที่เหมาะสมที่สุดให้จงได้
- ชั้นดีที่ ๙๑ การอยู่ในวัยเยาว์**  
 รู้จักทะนุถนอมเวลาอย่างรู้คุณค่าขณะยังเยาว์วัย
- ชั้นดีที่ ๙๒ การรักเอ็นดูผู้อื่น**  
 การรักเอ็นดูมากเกินไป จะกลับกลายเป็นการทำลายเขา
- ชั้นดีที่ ๙๓ การเกิดคุณประโยชน์หรือโทษ**  
 อะไรที่มีคุณประโยชน์ย่อมแฝงด้วยโทษเป็นของคู่กันเสมอ
- ชั้นดีที่ ๙๔ การเกิดหายนะหรือโชคราถ**  
 ภัยพิบัติและโชคราถมีกำแพงขวางกั้นอยู่เพียงชั้นเดียว
- ชั้นดีที่ ๙๕ การคลังโคล้เสี่ยงบันเทิง**  
 จะห่างเหินจากรูปแบบชีวิตที่ลุ่มหลงแต่เสี่ยงบันเทิง
- ชั้นดีที่ ๙๖ การถูกใส่ความ**  
 จะไม่ไปใส่ใจกับเรื่องที่ใส่ร้ายป้ายสีและข่าวลือ
- ชั้นดีที่ ๙๗ การถูกประจบสอพลอ**  
 วาจาที่หวานซึ่งไร้แก่นสาร จะหาประโยชน์อันใดมิได้เลย
- ชั้นดีที่ ๙๘ การกำจัดสิ่งไร้ประโยชน์**  
 สิ่งใดที่ไร้ประโยชน์ จงจัดทิ้งไปเสียแต่เนิ่น
- ชั้นดีที่ ๙๙ การกล้ารุกฆาตหรือถอยละ**  
 รู้จังหวะจะโคนให้ถ่องแท้ก่อนจะรุกหน้าหรือถอยหลัง
- ชั้นดีที่ ๑๐๐ การได้รับความอภัยคอดสู**  
 คนที่สามารถถอดกลั่นความอภัยคอดสู  
 ย่อมจะทำการใหญ่ได้ในแผ่นดิน

## คติพจน์ร้อยชั้นติธรรม

- |                      |                               |
|----------------------|-------------------------------|
| ยามเช้าก็อดกลั้น     | ยามเย็นก็อดกลั้น              |
| ยามอัปฮายก็อดกลั้น   | ยามถูกหมิ่นก็อดกลั้น          |
| ยามทุกข์ยากก็อดกลั้น | ยามเจ็บปวดก็อดกลั้น           |
| ยามหิวโหยก็อดกลั้น   | ยามหนาวเหน็บก็อดกลั้น         |
| ยามถูกหลอกก็อดกลั้น  | ยามโกรธแค้นก็อดกลั้น          |
| ยามขัดแย้งก็อดกลั้น  | แม้ยามเห็นพ้องก็ยังไม่อดกลั้น |
- พ่อลูกหากไม่อดกลั้นต่อกัน  
พี่น้องหากไม่อดกลั้นต่อกัน  
พี่สะใภ้ น้องสะใภ้ หากไม่อดกลั้นต่อกัน  
แม่สามี ลูกสะใภ้ หากไม่อดกลั้นต่อกัน  
สามี ภรรยา หากไม่อดกลั้นต่อกัน  
มิตรสหาย หากไม่อดกลั้นต่อกัน
  - ความอดกลั้นเป็นสมบัติของผู้ดี  
ความอดกลั้นเป็นความใจกว้างของผู้ยิ่งใหญ่
  - หากมีความอดกลั้น      ยามร้อนก็ยังสบาย  
หากมีความอดกลั้น      ยามหนาวก็ยังอุ่น  
หากมีความอดกลั้น      แม้นยากไร้ก็ยังพาสุก  
หากมีความอดกลั้น      แม้นมีอายุก็ยิ่งยืนยาว
  - หากไม่อดกลั้น      คนวรรณะสูงก็จะเสื่อม  
หากไม่อดกลั้น      คนมั่งมีทรัพย์สินก็จะสูญ
  - หากขาดความอดกลั้น      เรื่องเล็กก็กลายเป็นใหญ่  
หากขาดความอดกลั้น      เรื่องดีก็กลายเป็นร้าย
  - นับแต่โบราณ คนกระทำความผิดล้วนเกิดจากการขาดความอดกลั้น  
นับแต่โบราณ คนประสบความสำเร็จมีใครบ้างที่ไม่มีอดกลั้น
  - คนมีเมตตาจิตจะอดกลั้นเรื่องของคนอื่นอดกลั้นมิได้  
คนมีสติปัญญาจะอดกลั้นเรื่องของคนอื่นไม่อดกลั้น

- พินิจพิเคราะห์ระหว่างอดกลั้น      เสสสร้างหูนวกเป็นใบ้คือวิธีการ  
ความอดกลั้นผูกมิตรให้ชิดใกล้      ความอดกลั้นใช้ได้สุดแดนไกล
- อดกลั้นจนเกิดสัมมาสมาธิ      จิตใจสงบ  
อดกลั้นจนหมดความอยาก      จิตเข้มแข็ง  
อดกลั้นจนสิ้นความยากไร้      คงเหลือหลอ  
อดกลั้นจนเลิกล่าส่อน      ไร้โรค
- อดกลั้นจนเกิดศีลธรรมจรรยา  
อดกลั้นจนเกิดมิตรจิตมิตรใจ  
อดกลั้นจนแยกแยะวาทได้ถูกผิด  
อดกลั้นจนสลายความแค้นพยาบาท  
อดกลั้นจนถูกตำหนิไม่โต้เถียง (แล้วคนปากเสียนั้นจะยุติไปเองในที่สุด)  
อดกลั้นจนถูกทู่ตีไม่โต้ตอบ (แล้วคนพาลนั้นจะหมดแรงไปเองในที่สุด)
- จงอย่าคิดว่าความอดกลั้นนั้นคือความโง่เขลาเบาปัญญา  
จงรู้ไว้ว่าความอดกลั้นนั้นไซ้ร้คือสมบัติของผู้ดีอันแท้จริง
- ขณะอดกลั้นให้ทำหน้าที่มั้ง ๆ  
อดกลั้นแล้วจะรู้เองว่าควรแก้ไขอันใด  
แม้มีใครเยาะเย้ยยังต้องอดทนต่อ  
อย่าฟังเพียงใครทักท้วงก็ถอดใจ
- ความอดกลั้น คนเขลาเท่านั้นชอบเหยยหยัน  
ความอดกลั้น เทวดาเบื่องบนชอบเทิดทูน
- หากเรายังไม่คิดจะอดกลั้นกับใคร  
แล้วใครจะมาคิดอดกลั้นกับเรา
- อดกลั้นมีมากนั้บร้อยเราไม่หวั่น  
หวั่นเพียงแม้นึงเดียวหาไม่มี
- หากสิ้นไร้ซึ่งความอดกลั้น      โชคลาภนั้บร้อยแม้นมีก็สลาย  
หากมีเพียงหนึ่งความอดกลั้น      เลวร้ายนั้บร้อยถึงมีก็มลาย



## “ร้อยชั้นดิฐธรรม” ในประวัติศาสตร์จีน

- ‘เฉินหลิง’ ทำบ้านเมืองบรลัย เพียงเพราะไม่อดกลั้นความล่าสอน  
‘เฉินหลิง’ เป็นฮ่องที่ ๑๙ ของเฉินก๊ก (ราว ๖๑๓ ปีก่อน ค.ศ.) สมัยขุนชิวจ้านกั๋ว ชอบเอาแต่  
เสพยาสุขไม่เลือกหน้าเพราะอดกลั้นห้ามใจตัวเองมิได้ สุดท้ายต้องถูกปลงพระชนม์โดยหญิงที่ร่วม  
เสพยาสุขนั้น แล้วบ้านเมืองก็ต้องล่มจมสลาย.
- ‘เซียงหวิ’ ต้องสิ้นชีพ เพียงเพราะไม่สามารถอดกลั้นความอภัยคอดสู  
‘เซียงหวิ’ (ราว ๒๐๗ ปีก่อน ค.ศ.) เป็นแม่ทัพ ‘ฉู’ อันยิ่งใหญ่หาใครเทียบเสมอเหมือนมิได้  
สถาปนาตัวเองเป็นฮ่อง ‘ฉูปั๋าหวาง’ หลังสามารถรบกับกองทัพอันมหึมาของราชวงศ์ ‘ฉิน’ จนได้  
ชัยชนะ โดยนำทัพข้ามแม่น้ำฮวงโห (หวางเหอ) พอได้ขึ้นบก ก็สังหารของตนให้ทุบหม้อข้าว  
และจมเรือทั้งหมดเสีย เป็นการตอกย้ำความมั่นใจให้กับทหารของตนว่าจะต้องรบชนะสถานเดียว  
และแล้วก็ทำได้สำเร็จ! แต่หลังจากนั้นอีกไม่นาน ‘เซียงหวิ’ ก็ต้องปลิดชีพตัวเองด้วยการตัดศีรษะ  
เนื่องจากอดทนต่อความอภัยคอดสูมิได้จากการแพ่ศึกให้กับ ‘หลิวปัง’ ซึ่งได้สถาปนาตนเป็น  
ฮ่องเต้แห่งราชวงศ์ ‘ฮั่น’ ในเวลาต่อมา.
- ‘หานชิน’ ตั้งหน้ามูมานะจนได้เป็นใหญ่ เพราะความอดกลั้นของตน  
‘หานชิน’ (ราว ๒๓๑ ปีก่อน ค.ศ. ~ ๑๙๖ ปีก่อน ค.ศ.) เป็นชาวฮั่น ขณะเยาว์วัยถูกลบหลู่ดูหมิ่น  
มากถึงกับมีครั้งหนึ่งถูกบังคับให้ต้องสู้กับอันธพาลคนหนึ่ง แต่ถ้าไม่สู้ ก็ต้องคลานเยี่ยงสุนัข  
ลอดใต้หว่างขาของอันธพาลคนนั้นไป ‘หานชิน’ ไตร่ตรองแล้วเห็นว่าไม่มีประโยชน์ที่จะต่อกรด้วย  
จึงอดกลั้นความอภัยคอดสูแล้วยอมคลานลอดใต้หว่างขานั้นไป ต่อมาด้วยความมูมานะของตน  
ก็ได้เป็นเสนาธิการที่ปรึกษาคนสำคัญของ ‘หลิวปัง’ ในการช่วยวางแผนการรบจนรบชนะกองทัพ  
‘เซียงหวิ’ และล้มราชวงศ์ ‘ฉิน’ ได้สำเร็จในที่สุด ‘หลิวปัง’ ได้สถาปนาตัวเองเป็นฮ่องเต้แห่ง  
ราชวงศ์ ‘ฮั่น’ และ ‘หานชิน’ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นฮ่อง ‘จี๋หวาง’ ต่อมาไม่นาน ‘หานชิน’ ตั้งใจ  
กลับบ้านเดิมเพื่อเสาะหาอันธพาลคนที่เคยลบหลู่ตนตอนเยาว์วัยนั้น ในที่สุดก็ได้พบ อันธพาล  
คนนั้นได้คุกเข่าร้องขอชีวิตต่อหน้า ‘หานชิน’ เพราะคิดว่า ‘หานชิน’ ต้องกลับมาแก้แค้นตนเป็น  
แน่! แต่ ‘หานชิน’ กลับประคองร่างของอันธพาลคนนั้นให้ลุกขึ้น แล้วกล่าวขอบคุณต่ออันธพาลว่า  
“หากตอนเยาว์วัยครั้งนั้น ตนมิได้ถูกลบหลู่ดูหมิ่นเยี่ยงสุนัขแล้วละก็ ตนคงไม่เกิดความอดทน  
อดกลั้นและมูมานะจนได้ดีถึงขณะนี้แน่แท้” นี่แหละ ความอดกลั้นต่อความอภัยคอดสูได้  
ยอมทำการใหญ่ได้ในแผ่นดิน.



- ‘หลิวหลิง’ ต้องสิ้นชื่อ เพียงเพราะไม่สามารถถดถอยความอยากเหลือ  
‘หลิวหลิง’ เป็นเสนาธิการทหารคนสำคัญของจักรพรรดิจิ้นอู่ตี้ (ในสมัยสามก๊ก ราว ค.ศ. ๒๒๑) ชอบดื่มเหล้ามาก สุดท้ายต้องจบชีวิตลงด้วยการดื่มเหล้ามากเกินไป เพราะห้ามใจตัวเองมิได้.
- ‘สื่อฉง’ ต้องล้มละลาย เพียงเพราะไม่สามารถถดถอยความโลภมาก  
‘สื่อฉง’ เป็นชาวจีน (ในสมัยสามก๊ก ราว ค.ศ. ๒๔๙) ร่ำรวยมหาศาลจนเลี้ยงสัตว์ไปไกล แต่ไม่เคยรู้สึกเพียงพอ ยังคงคิดอยากได้อะไรต่อมิอะไรอีกมากมายตลอดเวลา สุดท้ายต้องถูกโจรปล้นจนหมดสิ้นทุกอย่าง.

## ปัจฉิมลิขิต

ขณะนี้ยังไม่มีผู้ใดพิจารณาภาพบนแผ่นหินแกะสลักทั้งสองนี้โดยละเอียดว่าภาพตอนไหน เป็นเรื่องราวอะไร แต่อย่างน้อย แผ่นหินแกะสลักด้านทิศใต้ตรงมุมล่างซ้ายมือ (ดูภาพถ่ายประกอบ) ก็น่าจะเป็นที่เข้าใจได้ว่า เป็นภาพพระเจ้าจักรพรรดิถึงเกาจง ทรงพระราชทานป้าย 堂忍百 “ศาลแห่ง ร้อยชั้นดิตรรม” แก่ผู้เฒ่าจางกงอี เพื่อนำไปประดิษฐานยังศาลบรรพบุรุษของตระกูลจาง โดยมีบุคคล กำลังแบกหามแผ่นป้ายดังกล่าวจนถึงหน้าประตูใหญ่ของคฤหาสน์ของผู้เฒ่าจางกงอี ส่วนแผ่นหินแกะสลักด้านทิศเหนือตรงมุมบนซ้ายมือของภาพ (ดูภาพถ่ายประกอบ) น่าจะหมายถึงภาพของ “ลูกกตัญญู” เป็นอย่างมาก (ตามชั้นดีคำที่ ๒)



รูปพระเจ้าจักรพรรดิ (ประทับบนเสลี่ยงมีร่มกางข้างบน)  
พระราชทานป้าย “ศาลแห่งร้อยชั้นดิตรรม” แก่จางกงอี  
(ชายชราที่มีหนวดเครายืนหน้าสุดของกลุ่มบุคคลขวามือของภาพ)



ภาพ “ลูกกตัญญู” บนแผ่นหินสลักภาพจีน แผ่นด้านทิศเหนือของพระที่นั่งพุทไธสวรรย์

ข้าพเจ้าหวังว่า คงมีผู้สนใจได้ตรวจพิจารณาแผ่นภาพหินแกะสลักทั้งสองแผ่นนี้โดยละเอียด เพื่อทำความเข้าใจความหมายของภาพทั้งหมดในลำดับต่อไป.